

A Fővárosi Ítéltábla a személyesen eljáró felperes neve felperesnek a dr. Jánossy Boglárka egyéni ügyvéd által képviselt alperes ellen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Budapest Környéki Törvényszék 2018. január 9-én kelt 7.G.40.316/2017/16. számú ítélete ellen az alperes által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését a perköltségre is kiterjedően megváltoztatja, és a keresetet teljes egészében elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 30.000 (harmincezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból és 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetékből álló első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

1.

A felperes keresetében az alperessel 2008. január 15-én kötött és 11048-0/342/2008/2/O. számon közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés közjegyzői ténytanúsítványra és a banki nyilvántartás elfogadására is vonatkozó III. pontjában foglalt kikötés érvénytelenségének megállapítását kérte tisztességtelenség okán az 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 209/A. § (2) bekezdése, valamint a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R) 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjai alapján.

2.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a kereset tárgyává tett szerződéses kikötés nem tisztességtelen.

3.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés III. pontjában foglalt, a közjegyzői ténytanúsítványra és a banki nyilvántartás elfogadására vonatkozó kikötés tisztességtelen, ezért semmis, és az 2008. január 15-étől nem jelent kötelezettséget a felperesre nézve, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította és rendelkezett a perköltségről.

3.1.

Határozatában tényként állapította meg, hogy a felek 2008. január 15-én 1110668 számon devizában nyilvántartott kölcsönszerződést kötöttek, melyet közokiratba foglaltak. A szerződés szerint az alperes 6.140.400 forint kölcsönt nyújtott a felperes számára lakásvásárlás céljából. A III. pont szerint „Az adós kötelezi magát, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön - az esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított - forint ellenértéket megfelelő összeget kölcsön jogcímén, valamint annak járulékait (ügyleti kamat, kezelési költség) továbbá a késedelmi kamatot a jelen közjegyzői okirat szerint, az esedékességgel megfizeti a Hitelezőnek. Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján Adós terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként,

az Adósnak a Hitelezőnél vezetett számlái és a Hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az Adós és a Zálogkötelezett alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján Adós terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a Hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa".

3.2.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásában az rPtk. 205/A. § (1) bekezdésének, a 209. § (1) bekezdésének, a 209/A. § (2) bekezdésének, valamint az R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pontjának felhívását követően a megállapította, hogy a III. pont első bekezdésébe foglalt kikötés a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, ezért annak tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható. A felperes nem hivatkozott arra, hogy a szerződés szövege számára nem volt érthető, ezért a hivatkozott kikötés tisztességtelenségének megállapítására vonatkozó kereseti kérelem nem alapos. A szerződés keresettel támadott III. pontjának további kikötése értelmében annak megállapítására, hogy a felperes szerződésszerűen teljesített, kizárólag az alperes jogosult a saját nyilvántartásai és könyvei alapján, ezért az az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontjába ütközik, továbbá megváltoztatja a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára, ezért az R. 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján is tisztességtelen.

4.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával kérte a kereset elutasítását. A fellebbezésének indokaként előadta, hogy az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontja a fogyasztóval szerződő fél teljesítésére és nem a fogyasztó teljesítésére vonatkozik. A támadott szerződési feltétel hiánya esetén sem kell az alperesnek a követelés érvényesítése iránt peres eljárást kezdeményeznie, mert a közokirat a kikötés nélkül is megfelel a Vht. 23/C. § (1) bekezdés szerinti feltételeknek a közvetlen végrehajtáshoz, a felmondó okirat pedig csak a (2) bekezdés szerinti feltétel bekövetkeztét igazolja, ezért az nem ütközik az R. 1. § (1) bekezdés b) pontjába. Sem a Vht., sem a Hpt., sem az rPtk. nem támaszt olyan követelményt a felmondással szemben, ami alapján annak a hitelező felmondásra vonatkozó nyilatkozatán túl bármilyen többlettartalommal, így különösen a felmondáskori tartozás összegével kellene bírnia. Hivatkozott a bírói gyakorlatra, mely szerint a végrehajtást elrendelő bíróságnak/közjegyzőnek nem kell vizsgálnia és a hitelezőnek nem kell bizonyítania a követelés összecszerűségét, az adós korábbi teljesítéseit és a hitelező elszámolásának helyességét. Utalt arra, hogy az Európai Unió Bíróságának (EUB) joggyakorlata alapján a kikötés nem alkalmas még egyenlőtlenség előidézésére sem, mert a jogrendszer kogens szabályai alapján az adós ugyanolyan helyzetben van a kikötéssel is, mint a kikötés nélkül, valamint hivatkozott a Kúria 1/2018. számú gazdasági elvi határozatára jogi álláspontjának alátámasztására.

5.

A felperes a fellebbezésre nem tett észrevételt.

6.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett a keresetet elutasító rendelkezése az rPp. 228. § (4) bekezdése alapján, így a másodfokú eljárás e rendelkezést nem érintette.

7.

A fellebbezés alapos.

8.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, de az abból levont jogi következtetéseivel és az érdemi döntésével a fellebbezéssel érintett körben az ítéletábra a következő indokok miatt nem értett egyet.

A kereset elbírálása során alapvetően azt kellett vizsgálni, hogy a hivatkozott szerződéses kikötés - az általános szabályozáshoz képest - többletjogosultsággal ruházza-e fel az alperest, vagy hátrányosabb helyzetbe hozza-e bármilyen módon a felperest. Az rPtk. a tisztességtelenség megállapítását egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta, másrészt pedig a mérlegelést kizárva, maga is nevesít tisztességtelenségi okokat. Ilyen feltételeket mindezen túlmenően külön jogszabály, így a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13. EKG tanácsi irányelv (továbbiakban: Irányelv), illetve az annak való megfelelést szolgáló R. is meghatároz. Az R. 1. § (1) bekezdése szerint a fogyasztó és a gazdálkodó szervezet közötti szerződésben tisztességtelenségnek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely b) kizárólagosan a gazdálkodó szervezetet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű; j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

Az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a fellebbezéssel érintett szerződéses kikötés az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontját sérti. E jogszabálynak mind a nyelvtani, mind az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése és Mellékletének 1. m) pontja figyelembevételével történő értelmezéséből következően az a kikötés tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel arra, hogy maga állapítsa meg a saját teljesítése megfelelőségét. A szerződéses rendelkezés azonban nem tartalmaz az alperest a megjelölt körben megillető egyoldalú jogosítványt, nem érinti (nem vonja el) az alperessel szerződő fél kötelmi jogát arra, hogy az alperes szolgáltatásának megfelelőségét megítélje és minősítse (rPtk. 283. §), ezért nem minősül tisztességtelenségnek az R. 1. § (1) bekezdésének b) pontja szerint.

Az elsőfokú bíróság a fentiekén túl a fellebbezéssel érintett kikötés tisztességtelenségét lényegében azért állapította meg, mert az adós nem csak arra nézve fogadta el aggálytalan tartalmú bizonyítékként a ténytanúsítványt, hogy mi szerepel a bank könyveiben, hanem arra is, hogy mennyi a tartozása. A bírói gyakorlat (EBH 2018.G.1., BH2018. 146.) azonban már részletesen rámutatott arra, hogy a felek között létrejött kölcsönszerződés olyan tartalmú kikötése, amely szerint a felperes mindenkori fizetési kötelezettségét illetően a banknál vezetett számlái és a bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadja el mint közhiteles bizonyítékot, az rPtk. 242. §-a szerinti joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak nem minősül. Ebből következően a bizonyítási teher sem fordul meg, nem az adósra kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn. A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik. Ennek az elvárásnak pedig csak az olyan tartozáselismerő nyilatkozat felel meg, amelyet már fennálló, összegszerűen meghatározott követelés tekintetében tettek meg. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés ilyenek nem tekinthető, e kikötés esetében ezért nem érvényesülnek a tartozáselismerés joghatásai.

A kikötés joglemondást tartalmazó felperesi nyilatkozatként sem értelmezhető. Az egyoldalú joglemondás fogalmi körébe ugyanis az a nyilatkozat vonható, amellyel a jogalany az őt kétségkívül megillető jogosultságról kifejezetten lemond. Az rPtk. 207. § (4) bekezdése értelmében az igényérvényesítésről vagy a vitatásról való lemondásnak félreérthetetlennek és határozottnak kell lennie, nincs helye a nyilatkozat kiterjesztő tartalmú értelmezésének. Polgári peres eljárásban a felek eljárási jogaira és kötelezettségeire - idetartozik a tényállítási és bizonyítási kötelezettségük, illetve lehetőségük is, amely peres státuszukból fakadóan a peres felek mindegyikét megilleti - az rPp.

közjogi jellegű szabályai az irányadóak. Az rPp. kógens szabályait a felek szerződéses autonómiája nem törheti át.

Nem állít fel a keresettel támadott szerződéses kikötés a felek szerződésében olyan vélelmet sem, amelynek értelmében az alperes az igénye alapjául szolgáló, valamely egyébként bizonyítást igénylő tényt egy attól különböző, másik tény bekövetkezésével és igazolásával bizonyíthatná, és így képes lenne elhárítani bizonyítási kötelezettségét a bizonyítást igénylő, döntő tényre nézve. A kölcsönszerződés fellebbezéssel érintett III. pontjának ilyen tartalom nem tulajdonítható.

Mivel az adott kikötés a fentiek alapján sem tartozáselismerést, sem joglemondást nem tartalmaz és nem minősíthető vélelem hatásával bíró feltételnek sem, a bizonyítási kötelezettség alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását nem befolyásolja, a bizonyítási terhet nem fordítja meg. Ez pedig azt is jelenti, hogy amennyiben az alperes a jelen szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben az rPp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a felperes fennálló tartozása. Az alperes erre vonatkozó tényállításai - maga a ténytanúsítvány is - nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban perben az alperesnek be kell mutatnia a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait, számításait le kell vezetnie (Kúria EBH 2018. G.1., BH2018. 146.). A fentieket támasztják alá az EUB C-34/18. sz. ítéletének az [53]-[59] pontjai is.

A fellebbezésben írtakat osztva kiemeli továbbá az ítélőtábla, hogy a Vht. szerződéskötéskor hatályban volt 21. § (1)-(2) bekezdéseinek és a jelenleg hatályos 23/C. § (1)-(2) bekezdéseinek értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e, és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.). Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné (BH2018.146.).

9.

Az ítélőtábla a fent kifejtettekre tekintettel a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pont alapján tárgyaláson kívül hozott határozatával az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezését a perköltségre is kiterjedően a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította.

10.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása következtében a felperes az alperessel szemben az első- és a másodfokú eljárásban is pervesztes lett, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az első- és másodfokú perköltség megfizetésére az alperes részére. A másodfokú bíróság az ügyvédi munkadíjat mérlegeléssel állapította meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdései alapján az elsőfokú eljárásra 20.000 forint + áfa, a másodfokú eljárásra 10.000 forint + áfa összegben. Az alperes 600.000 forint fellebbezéseit illetéket fizetett meg, azonban annak mértéke az 1990. évi XCIII. törvény 39. § (3) bekezdés c) pontja és a 46. § (1) bekezdése alapján csupán 48.000 forint, ezért a fennmaradó, átutalással megfizetett 552.000 forint jogorvoslati illetéket az állami adóhatóságtól az adóigazgatási szabályok szerint külön kérelemmel visszaigényelheti az Itv. 80. § (1) bekezdés i) pontja alapján

Budapest, 2020. január 8.

dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.
előadó bíró

dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.
bíró